



دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی

پایان‌نامه‌ی کارشناسی‌ارشد در رشته‌ی علوم اجتماعی - جامعه‌شناسی

بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی، ساختار

محل‌های و ترس از جرم

(مطالعه موردی: شهر کرج)

به وسیله‌ی

علی عربی

استاد راهنما

دکتر حبیب احمدی

شهریور ۱۳۹۰







به نام خدا

### اظہارنامہ

اینجانب علی عربی دانشجوی رشته علوم اجتماعی گرایش جامعه‌شناسی دانشکده‌ی اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی اظہار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهاییکه از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظہار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: علی عربی

تاریخ و امضا: ۱۳۹۰/۱۱/۱۶



بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی، ساختار محله‌ای و ترس از جرم  
(مطالعه موردی شهر کرج)

به کوشش  
علی عربی

پایان‌نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان بخشی  
از فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی  
جامعه‌شناسی  
از دانشگاه شیراز  
شیراز  
جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی کمیته‌ی پایان‌نامه، با درجه‌ی: عالی

دکتر حبیب احمدی، استاد بخش جامعه‌شناسی (ریس کمیته)  
دکتر عبدالعلی لهسایی‌زاده، استاد بخش جامعه‌شناسی  
دکتر بیژن خواجه‌نوری، استادیار بخش جامعه‌شناسی

## سپاسگذاری

با سپاس فراوان از پروفسور حبیب احمدی که به عنوان استاد راهنما مرا در انجام این پایان نامه همراهی نمودند. همچنین مراتب سپاسگزاری خود را از پروفسور عبدالعلی لهسایی زاده و دکتر بیژن خواجه نوری ابراز می‌نمایم که با کوله‌باری از تجربه مشاور من در انجام هرچه صحیح‌تر این تحقیق بودند. در آخر از خانواده مهربان و دوستانم کمال قدردانی را دارم و برای همه این عزیزان زندگی شاد، سلامتی و آرامش را آرزومندم.

## چکیده

### بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی، ساختار محله‌ای و ترس از جرم (مطالعه موردی شهر کرج)

به کوشش

علی عربی

تحقیق حاضر سعی در شناخت رابطه ویژگی‌های فردی و ساختار محله‌ای مرتبط با ترس از جرم شهروندان ۱۸ سال به بالای شهر کرج را داشته است. بدین منظور، ابتدا با توجه به تازه بودن مفهوم مورد مطالعه در ادبیات پژوهشی کشور، تعریفی از ترس از جرم ارائه شد. در مرحله بعد تحقیقات صورت گرفته توسط محققین داخلی و خارجی و نظریه‌های موجود در ارتباط با موضوع تحقیق مرور شدند. در نهایت نظریه‌های بی‌سازمانی اجتماعی، آسیب‌پذیری و قربانی‌شدن به عنوان چارچوب نظری انتخاب گردید. با توجه به رویکرد کمی و روش پیمایش جهت انجام این تحقیق، ۴۱۳ نفر از جامعه آماری (شهروندان کرج) به عنوان نمونه به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. سپس اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه محقق ساخته که اعتبار آن به روش صوری و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ تایید گشته بود جمع‌آوری شد. داده‌های جمع‌آوری شده به وسیله مجموعه نرم‌افزاری برای علوم اجتماعی مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت و نتایج تحلیل در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه گردید. از میان ۱۶ فرضیه مطرح شده در این پژوهش ۱۵ فرضیه تایید، و تنها یک فرضیه «رابطه قومیت با ترس از جرم» رد شد. همچنین نتایج حاصل از رگرسیون چندمتغیره نشان دهنده‌ی این واقعیت بود که متغیرهای بی‌نظمی اجتماعی ( $R^2=0/089$ )، تجربه قربانی شدن ( $R^2=0/046$ )، روابط همسایگی ( $R^2=0/046$ )، جنس ( $R^2=0/019$ )، تاهل ( $R^2=0/015$ ) و رضایتمندی از پلیس ( $R^2=0/008$ ) در مجموع ۲۲/۳ درصد از تغییرات متغیر ترس از جرم را تبیین کرده‌اند.

**واژگان کلیدی:** ترس از جرم، بی‌سازمانی اجتماعی، آسیب‌پذیری، قربانی‌شدن، بی‌نظمی فیزیکی، بی‌نظمی اجتماعی، رضایتمندی از پلیس.



## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
<b>فصل اول: مقدمه</b>	
۵	۱-۱- بیان مسئله.....
۶	۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۹	۳-۱- اهداف تحقیق.....
<b>فصل دوم: پیشینه تحقیق</b>	
۱۱	۲-۱- مقدمه.....
۱۱	۲-۲- مروری بر تحقیقات داخلی و خارجی.....
۱۱	۲-۲-۱- تحقیقات داخلی.....
۱۸	۲-۲-۲- تحقیقات خارجی.....
۲۴	۳-۲- ارزیابی مطالعات پیشین.....
<b>فصل سوم: مبانی نظری تحقیق</b>	
۲۷	۳-۱- مقدمه.....
۲۸	۳-۲- مروری بر نظریات مرتبط با ترس از جرم.....
۲۸	۳-۲-۱- دورکیم.....
۲۹	۳-۲-۲- مرتن.....
۳۰	۳-۲-۳- پارسونز.....
۳۱	۳-۲-۴- مارکس.....
۳۱	۳-۲-۵- نئومارکسیست‌ها.....
۳۲	۳-۲-۵-۱- ولد.....
۳۲	۳-۲-۵-۲- ترک.....

۳۳	..... ۳-۵-۲-۳ کویینی
۳۴	..... ۴-۵-۲-۳ چمبلیس و سیدمن
۳۴	..... ۵-۵-۲-۳ کالوین و پاولی
۳۴	..... ۶-۲-۳ نظریه فمینیستی
۳۵	..... ۷-۲-۳ نظریات خرده فرهنگی
۳۶	..... ۱-۷-۲-۳ کوهن
۳۶	..... ۲-۷-۲-۳ میلر
۳۶	..... ۳-۷-۲-۳ کلوارد و اهلاین
۳۷	..... ۴-۷-۲-۳ ماتزا
۳۸	..... ۸-۲-۳ نظریه کنترل
۳۹	..... ۹-۲-۳ بوم‌شناسی
۴۰	..... ۱۰-۲-۳ همنشینی افتراقی
۴۱	..... ۱۱-۲-۳ دیدگاه زیست‌شناختی
۴۱	..... ۱۲-۲-۳ برچسب زنی
۴۲	..... ۱۳-۲-۳ پنجره‌های شکسته
۴۳	..... ۱۴-۲-۳ قربانی شدن
۴۴	..... ۱۵-۲-۳ آسیب‌پذیری
۴۴	..... ۱۶-۲-۳ بی‌سازمانی اجتماعی
۴۵	..... ۱۷-۲-۳ جامعه جرم‌زا
۴۵	..... ۱۸-۲-۳ پیشگیری بر مبنای محیط
۴۵	..... ۱-۱۸-۲-۳ پیشگیری محیطی
۴۶	..... ۲-۱۸-۲-۳ پیشگیری وضعی جرم
۴۷	..... ۳-۱۸-۲-۳ فضای قابل دفاع
۴۸	..... ۴-۱۸-۲-۳ طراحی محیطی
۴۹	..... ۳-۳ چارچوب نظری تحقیق
۵۱	..... ۴-۳ مدل مفهومی و تجربی تحقیق
۵۱	..... ۱-۴-۳ مدل مفهومی تحقیق
۵۲	..... ۲-۴-۳ مدل تجربی تحقیق
۵۳	..... ۵-۳ فرضیات تحقیق

## فصل چهارم: روش شناسی تحقیق

۵۵	۱-۴- مقدمه
۵۵	۲-۴- روش تحقیق
۵۶	۳-۴- جامعه آماری
۵۷	۴-۴- شیوه نمونه‌گیری
۵۸	۵-۴- ابزار جمع‌آوری داده‌ها
۵۸	۶-۴- قلمرو زمانی و مکانی
۵۸	۷-۴- روایی و پایایی ابزار سنجش
۶۰	۸-۴- تکنیک‌های آماری تحلیل داده‌ها
۶۰	۹-۴- تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها
۶۱	۱-۹-۴- متغیرهای مستقل
۶۲	۲-۹-۴- متغیر وابسته

## فصل پنجم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

۶۵	۱-۵- مقدمه
۶۵	۲-۵- یافته‌های توصیفی تحقیق
۶۵	۱-۲-۵- توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی
۷۰	۲-۲-۵- توصیف طیف‌های تحقیق
۷۸	۳-۵- یافته‌های استنباطی
۷۸	۱-۳-۵- بررسی فرضیات
۸۶	۲-۳-۵- رگرسیون چندمتغیره
۸۹	۳-۳-۵- مدل ساختاری

## فصل ششم: بحث و نتیجه‌گیری

۹۳	۱-۶- مقدمه
۹۴	۲-۶- نتیجه‌گیری
۱۰۱	۳-۶- محدودیت‌های تحقیق
۱۰۳	۴-۶- پیشنهادات تحقیق

صفحه

عنوان

فهرست منابع

۱۰۶.....منابع فارسی

۱۱۱.....منابع انگلیسی

۱۱۳.....پیوست

## فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول شماره ۳-۱- طبقه بندی مرتن از شیوه‌های تطابق فردی.....	۳۰
جدول شماره ۴-۱- میزان آلفای کرونباخ (پایایی) گویه‌های هر طیف.....	۵۹
جدول شماره ۵-۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنس و رده سنی.....	۶۶
جدول شماره ۵-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس جنس و تاهل.....	۶۶
جدول شماره ۵-۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس تعداد افراد خانواده.....	۶۷
جدول شماره ۵-۴- توزیع فراوانی قومیت پاسخگویان.....	۶۷
جدول شماره ۵-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان تحصیلات.....	۶۸
جدول شماره ۵-۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس نوع و مالکیت مسکن.....	۶۸
جدول شماره ۵-۷- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس مدت اقامت در محله.....	۶۹
جدول شماره ۵-۸- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس تنوع قومیتی محله.....	۶۹
جدول شماره ۵-۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس تجربه بزه‌دیدگی.....	۷۰
جدول شماره ۵-۱۰- توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف روابط همسایگی.....	۷۱
جدول شماره ۵-۱۱- توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف تعلق خاطر به محله.....	۷۲
جدول شماره ۵-۱۲- توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف رضایتمندی از پلیس.....	۷۳
جدول شماره ۵-۱۳- توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف بی‌سازمانی محله‌ای.....	۷۴
جدول شماره ۵-۱۴- توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف احساس نگرانی.....	۷۶
جدول شماره ۵-۱۵- توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف احساس امنیت.....	۷۸
جدول شماره ۵-۱۶- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب جنسیت.....	۷۹
جدول شماره ۵-۱۷- ضریب همبستگی پیرسون بین سن و ترس از جرم.....	۷۹
جدول شماره ۵-۱۸- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب تحصیلات.....	۸۰
جدول شماره ۵-۱۹- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب قومیت.....	۸۰
جدول شماره ۵-۲۰- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب وضعیت تاهل.....	۸۱
جدول شماره ۵-۲۱- ضریب همبستگی پیرسون بین بعدخانوار و ترس از جرم.....	۸۱

- جدول شماره ۵-۲۲- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب مالکیت مسکن..... ۸۲
- جدول شماره ۵-۲۳- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب نوع مسکن..... ۸۲
- جدول شماره ۵-۲۴- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب ناهمگونی قومیتی..... ۸۳
- جدول شماره ۵-۲۵- ضریب همبستگی پیرسون بین مدت اقامت و ترس از جرم..... ۸۳
- جدول شماره ۵-۲۶- آزمون تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب تجربه قربانی شدن..... ۸۴
- جدول شماره ۵-۲۷- آزمون همبستگی پیرسون بین رضایت از پلیس و ترس از جرم..... ۸۴
- جدول شماره ۵-۲۸- ضریب همبستگی پیرسون بین تعلق خاطر به محله و ترس از جرم..... ۸۴
- جدول شماره ۵-۲۹- ضریب همبستگی پیرسون بین روابط همسایگی و ترس از جرم..... ۸۵
- جدول شماره ۵-۳۰- ضریب همبستگی پیرسون بین بی‌نظمی اجتماعی و ترس از جرم..... ۸۵
- جدول شماره ۵-۳۱- ضریب همبستگی پیرسون بین بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم..... ۸۶
- جدول شماره ۵-۳۲- معادله رگرسیونی برای پیش‌بینی روابط همسایگی..... ۸۷
- جدول شماره ۵-۳۳- معادله رگرسیونی برای پیش‌بینی تعلق خاطر به محله..... ۸۷
- جدول شماره ۵-۳۴- معادله رگرسیونی برای پیش‌بینی رضایت‌مندی از پلیس..... ۸۷
- جدول شماره ۵-۳۵- معادله رگرسیونی برای پیش‌بینی ترس از جرم..... ۸۸
- جدول شماره ۵-۳۶- معادله رگرسیونی رابطه ابعاد بی‌سازمانی محله‌ای و پیوند محله‌ای..... ۸۹
- جدول شماره ۵-۳۷- اثرات مستقیم، غیرمستقیم و اثر کل متغیرهای مستقل..... ۸۳
- جدول شماره ۵-۴۷- عناصر متغیرهای خارج شده در مرحله هفتم..... ۹۲

## فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۵۱	شکل شماره ۱-۳- مدل مفهومی تحقیق .....
۵۲	شکل شماره ۲-۳- مدل تجربی تحقیق .....
۹۰	شکل شماره ۱-۵- نمودار تحلیل مسیر .....
۹۱	شکل شماره ۲-۵- مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم مدل ساختاری تحقیق .....
۹۹	شکل شماره ۱-۶- تفاوت میانگین ترس از جرم بر حسب تفاوت در تجربه قربانی شدن .....
۱۰۰	شکل شماره ۲-۶- نمودار رابطه بی‌سازمانی محله‌ای، کنترل اجتماعی و ترس از جرم .....

# فصل اول



## مقدمه

امروزه مطالعه ترس از جرم و عوامل مرتبط با آن به علت تاثیرات منفی‌ای که بر زندگی روزمره افراد و کل جامعه دارد، موضوع بسیار مهمی جهت انجام پژوهش‌های دانشگاهی هستند، چرا که مطالعات در حوزه جرم‌شناسی ثابت کرده‌اند ترس از جرم می‌تواند باعث ایجاد محدودیت در مسافرت‌های درون‌شهری و برون‌شهری مردم، ایجاد فشار برای انجام تعهداتی که پذیرفته‌اند و سخت‌تر کردن اموری گردد که افراد برای خود و دیگران میزانی از امنیت را جهت پرداختن به آنها لازم می‌دانند. همچنین ترس می‌تواند احساس مثبت به جامعه را نابود کند، و باعث بدنام کردن فقرا و آنهایی که از هنجار جامعه متفاوت هستند شود. در ضمن اینکه سطوح بالای ترس باعث از بین رفتن اعتقاد عمومی به توانایی پلیس در مهار و مدیریت جرایم شده و همچنین می‌تواند صدمات روانی زیان‌بار و هزینه‌های هنگفتی برای افراد و جامعه ایجاد نماید (کلارک<sup>۱</sup>، ۲۰۰۶: ۱ و نیکولسن<sup>۲</sup>، ۲۰۱۰: ۲)

اکنون با توجه به انتزاعی بودن مفهوم مورد مطالعه در ابتدا تعریفی از ترس از جرم ارائه می‌کنم. این مفهوم ترکیبی است که از دو بخش، شامل ترس و جرم تشکیل یافته است. در تعریف ترس می‌توان گفت: ترس احساسی است که قبل از وقوع درد یا خطری تجربه می‌گردد، به عبارتی دیگر این اصطلاح بیانگر درد یا آشفتگی است که از تصور زیانی رنج‌آور و مخرب در آینده شکل می‌گیرد (اردونمز<sup>۳</sup>، ۲۰۰۹: ۷). البته به این تعریف این نکته را نیز باید اضافه کرد که ترس می‌تواند در مواجهه با نشانه‌های نمادین موجود در محیط نیز به فرد القاء گردد (مارکزک<sup>۴</sup>، ۲۰۰۴: ۷).

جرم نیز ویژگی اجتناب‌ناپذیر سازمان اجتماعی است، تا آنجا که دورکیم آن را امری بهنجار تلقی نموده است. به عبارتی دیگر از آنجا که جامعه همواره شامل چندگانگی از رفتارها می‌باشد و با ایجاد فشار سعی در ایجاد همبستگی میان این چندگانگی دارد، بنابراین جرم به عنوان عکس‌العمل طبیعی افراد در برابر این کنش جامعه‌گریز ناپذیر می‌گردد (ولد و همکاران، ۱۳۸۰: ۱۷۹ و ۵۳). بدین ترتیب می‌توان عنوان کرد که احساس ترس نیز صرفاً پاسخی طبیعی به

---

<sup>۱</sup>. Kristin Rachelle Clarke

<sup>۲</sup>. David F. Nicholson

<sup>۳</sup>. Erhan Erdonmez

<sup>۴</sup>. Magdalena Marczak

وجود جرم در جامعه می‌باشد (فرارو<sup>۱</sup>، ۱۹۹۵: ۱ نقل شده در وین<sup>۲</sup>، ۲۰۰۸: ۲). اکنون با توجه به مطالب گفته شده در تحقیق حاضر ترس از جرم را به عنوان خلل در احساس امنیت شخصی افراد در اجتماع و واکنشی طبیعی به جرایم خشونت بار احتمالی تعریف نموده و بر مبنای این تعریف پژوهش حاضر را طراحی و انجام خواهیم داد. اکنون پس از ارایه این تعریف و روشن نمودن مسیر مطالعه به تاریخچه مطالعات در این حوزه می‌پردازیم. ترس از جرم به عنوان یک حوزه مطالعاتی در سال ۱۹۶۰ به رسمیت شناخته شده است. سپس در دهه ۱۹۷۰ این حوزه مورد توجه بیشتر بسیاری از محققان دانشگاهی قرار گرفت، مخصوصاً زمانی که آنها شروع به بررسی ارتباط مشخصه‌های دموگرافیک با ترس نمودند. البته این مطالعات همواره در کنار جرم و قربانیان آن تمرکز داشت. تا اینکه، در سال ۱۹۷۶ کلمنته و کلایمان<sup>۳</sup> دریافتند که ترس از جرم و جنایت بسیار بیشتر از وقوع آنها در جامعه مشکل ساز است و به شدت نیازمند تحقیق بصورت جداگانه از جرایم می‌باشد (هوربن<sup>۴</sup>، ۲۰۰۶: ۱۰-۱۱). این موضوع هنگامی اهمیت بیشتری یافت که نتایج تحقیقات اولیه نشان دادند میزان ترس از جرم افراد ارتباط چندانی با نرخ واقعی جرم در محله زندگی آنها ندارد و بدین ترتیب محققان در پی کشف علل اصلی یا علل تاثیرگذار و مرتبط با سطوح ترس در بین افراد برآمدند (هینکل<sup>۵</sup>، ۲۰۰۵: ۱).

لازم به ذکر است که ترس از جرم در ارتباط با تجربه واقعی و مورد انتظار از وقوع جرم، به دو نوع کلی ترس واقعی و ترس پیش‌بینی‌شده تقسیم بندی می‌شود. ترس واقعی احساسی است که فرد از تجربه مستقیم قربانی شدن در برابر جرایم تجربه می‌کند، مانند وقتی که مورد سرقت یا آزار و اذیت قرار می‌گیرد. در مقابل ترس پیش‌بینی‌شده احساسی است که افراد از تصور وقوع عملی مجرمانه یا آسیبی جانی و مالی تجربه می‌نمایند. این نوع ترس ممکن است بر اثر تجارب گذشته افراد یا وجود تهدیدی واقعی یا غیر واقعی از قربانی شدن در آنان ایجاد شود. به عنوان مثال اگر فردی در گذشته خود هنگام تاریکی هوا در خیابان مورد حمله سارقین قرار گرفته باشد این امکان وجود دارد که شخص در موقعیتی مشابه (از لحاظ زمانی یا مکانی)، احساس ترسی از همان نوع را بدون وقوع عمل مجرمانه، مجدداً تجربه نماید (جورگنسن<sup>۶</sup>، ۲۰۰۸: ۳۶ و ۳۷).

مفهوم ترس از جرم در این مطالعه به نوع دوم یا همان ترس پیش‌بینی شده می‌پردازد، و عوامل موثر بر سطوح این ترس را در افراد و اجتماعات مورد مطالعه قرار می‌دهد. بنابراین

---

1. ferraro

2. wynne

3. Clemente & Kleiman

4. Holly M. Hurban

5. Joshua Conard Hinkle

6. Lisa Jill Jorgensen

اهمیت این پژوهش با توجه به اینکه مفهوم ترس از جرم به نوعی آینده‌نگری نسبت به خطرات احتمالی حاصل از قربانی شدن اشاره دارد و محتمل‌ترین واکنش افراد به این ترس اجتناب یا همان دوری گزیدن از هر چیزی است که احتمال وقوع جرم را افزایش می‌دهد کاملاً آشکار است. زیرا این دوری گزیدن ممکن است سبب اجتناب کامل از اجتماع یا حذف یکی از عوامل تهدید کننده باشد. در این رابطه می‌توان به خارج نشدن از منزل پس از تاریکی هوا، رفتن به مکانی خاص در ساعاتی ویژه از روز یا صرف هزینه‌های اضافی و تشدید فعالیت‌هایی برای اطمینان از امنیت خود و عزیزان‌مان اشاره کرد (نیکولسن ۲۰۱۰: ۲). اما آنچه از تحقیقات صورت پذیرفته در ۴۰ سال اخیر توسط جامعه‌شناسان در رابطه با چگونگی توزیع ترس از جرم در جامعه حاصل شده است، نشان می‌دهد که زنان، کهنسالان، افراد با درآمد کم و تحصیلات پایین و همچنین ساکنان محلات دارای بی‌نظمی اجتماعی، سطوح بالاتری از میزان ترس از جرم را نسبت به افرادی که در مقابل آنها قرار می‌گیرند، گزارش کرده‌اند (اردونمز ۲۰۰۹: ۷؛ دال، ۲۰۰۴: ۳؛ هینکل ۲۰۰۵: ۱)، که در نهایت این امر می‌تواند سبب منفعل شدن الگوهای زندگی چنین افرادی گردد و همچنین شادابی، نشاط و یکپارچگی جامعه را کاهش دهد (نیکولسن ۲۰۱۰: ۲؛ جورگنسن ۲۰۰۸: ۳۸). شایان ذکر است که گسترش پوشش خبری رسانه‌ها و تغییرات سریع اجتماعی حاصل از گسترش شهرها و رشد مدرنیسم در دوران معاصر، افراد جامعه را در خط مقدم ترس از جرم قرار داده‌اند و در نتیجه سبب افزایش سطح اضطراب و افسردگی، عدم اعتماد میان افراد، اختلال در سلامت و رفاه جامعه گردیده‌اند (اسکاربورو، ۲۰۰۹: ۱).

در پژوهش حاضر با توجه به رشد و توسعه بسیار سریع و فاقد طرح شهرها و شهرنشینی در کشورمان در سال‌های اخیر به مطالعه ترس از جرم در ارتباط با ویژگی‌های فردی و ساختار محله‌ای در میان شهروندان پرداخته‌ام. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده این پژوهش مشخص کرد که عوامل جمعیت‌شناختی و فردی همچون، سن، جنس، تحصیلات، وضعیت تاهل، سابقه بزه‌دیدگی و عوامل بی‌سازمانی اجتماعی مانند درک افراد از بی‌نظمی محله زندگی‌شان، میزان تعلق خاطر به محله سکونت و چگونگی ارتباط آنها با همسایه‌های خود دارای ارتباط معناداری با ترس از جرم هستند. دیگر یافته‌های این پژوهش نیز این نکته را مورد تایید قرار دادند که رضایت‌مندی افراد از چگونگی رفتار اجتماعی و عملکرد حرفه‌ای کارکنان نیروی انتظامی به عنوان نهاد حافظ امنیت جامعه، به شکل معناداری با میزان ترس از جرم افراد در ارتباط می‌باشد.

## ۱-۱- بیان مسئله

امروزه ترس از جرم به عنوان یک مشکل بسیار مهم اجتماعی توسط دانشگاه‌ها، رسانه‌ها و مهمتر از همه توسط جامعه پذیرفته شده است (اسکاربورو، ۲۰۰۹: ۱). جامعه بی‌جرم امکان ناپذیر است. پس همواره میزانی ترس از جرم در جامعه وجود خواهد داشت (ولد و همکاران، ۱۳۸۰: ۱۷۹) همچنین تحقیقات صورت گرفته در این حوزه مطالعاتی نشان داده‌اند که ترس از جرم در دهه‌های اخیر در میان افراد جامعه افزایش یافته است و جرم‌شناسان در نتایج پژوهش‌های خود به این نکته اشاره کرده‌اند که ترس از جرم مشکل بسیار بزرگتری از خود جرم می‌باشد. لذا مطالعات آسیب‌شناسی اجتماعی در زمینه جرم به سمت ترس از جرم کشیده شده‌اند، زیرا ترس آشکارترین واکنش اجتماعی به جرم است که عواقب آن در جامعه و تعاملات اجتماعی بسیار شایع و شدید می‌باشد و در مقایسه با آسیب‌هایی که بطور مستقیم از جرم ایجاد می‌شوند، با پیچیدگی بسیار کمتری قابل پیگیری و مطالعه است. بنابر آنچه گفته شد و با توجه به اینکه ترس از جرم در افراد، اغلب از خطر واقعی مورد جرم واقع شدن پیشی می‌گیرد و قابلیت بررسی گسترده‌تری نسبت به آن را داراست، سبب شده است که در سال‌های اخیر این موضوع به عنوان یکی از زمینه‌های اصلی پژوهش‌های علوم اجتماعی مطرح شود (اسکاربورو، ۲۰۰۹: ۱).

همچنین باید به این نکته اشاره کرد که در زندگی اجتماعی ترس از قربانی جرم شدن افراد را ترغیب می‌نماید تا رفتارهای نامتعارف و غیر معمولی را جهت گریز از آن به نمایش بگذارند و یا از رفتن به مکان‌های خاص و ارتباط با افراد دیگر جامعه به منظور کاهش احتمال قربانی شدن، اجتناب کنند (دیزن، ۲۰۱۱: ۹). بدین ترتیب هنگامیکه ترس از جرم در جامعه‌ای افزایش یابد، سایر مسایل رفاهی و مواهب مادی و معنوی آن جامعه نیز به خطر خواهد افتاد. در چنین محیطی، دیگر امکان زندگی شاداب، رفاه و پیشبرد هدف‌های اجتماعی وجود نخواهد داشت (صارمی و صارمی، ۱۳۸۹: ۴۵).

جهت درک شفاف‌تر این موضوع می‌توان به تحقیق رجبی‌پور اشاره کرد. او در مطالعه‌ای، نرخ سرقت منازل در ایران را با کشورهای انگلیس و استرالیا مقایسه نمود. یافته‌های حاصل از این تحقیق به وضوح آشکار ساخت که هرچند نرخ سرقت منازل در ایران پایین‌تر از دو کشور مورد مطالعه بود و این به معنای بالاتر بودن ضریب امنیت شهروندان ایرانی است، ولیکن نتایج احساس امنیت حاصل از این مطالعه نشان دادند که سطوح ترس از جرم در ایرانیان بالاتر از شهروندان کشورهای فوق‌الذکر می‌باشد. بدین ترتیب یافته‌های این مطالعه و مطالعات مشابه مشخص نموده‌اند که احساس امنیت به عواملی بیش از پایین بودن نرخ جرم در جامعه بستگی دارد (ربانی خوراسگانی و همتی، ۱۳۸۷: ۶۰).

همچنین با توجه به تاریخ جوامع و تامل در آن متوجه خواهیم شد که نیاز به محیطی امن و